LA MASKO-BALO DI LA REDA MORTO

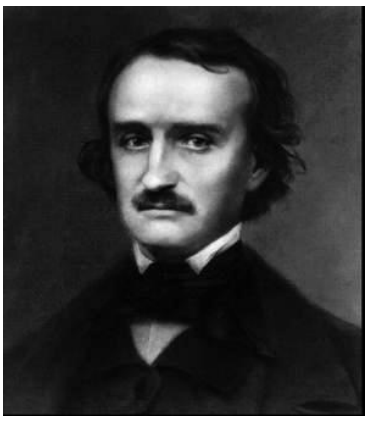

da Edgar Allan Poe (1809-1849)

Rakonto tradukita da David Weston

La "Reda Morto" longatempe devastabis la lando. Nula kontagio esabis tante mortiganta, o tante hororinda. Sango esis olua Avatar ed olua siglo – la redeso e la hororo di sango. Esis akuta dolori, e subita vertijo, e pose prodiganta sangifado ye la pori, kun dissolvado. La reda makuli sur la korpo e specale sur la vizajo di la viktimo esis la pesto-interdikto qua exkluzis lu de la sokurso e de la simpatio di lua kun-homi. E la tota aceso, progreso e termino di la morbo esis la incidenti di mi-horo.

Ma la Princulo Prospero esis felica e sen-pavora e sagaca. Kande ilua imperio esis duime despopulizita, il vokis a sua prezenteso mil sana e bon-humora amiki de la kavalieri e siniorini di sua korto, e kun li il retretis a la profunda solitareso di un de sua kastelatra abadeyi. Ica esis ampla e grandioza strukturo, la kreuro di la extravagema ed augusta gusti di la princulo ipsa. Muro forta ed altega kordonizis ol. Ca muro havis fera pordegi. La enirinta kortani adportis furnazi e masoza marteli, e weldis la rigli. Li rezolvis lasar nek eniro nek ekiro a la subita impulsi di desespero o di frenezio de interne. La abadeyo esis ample provizita. Per tala presorgi la kortani forsan povus imperar defio a kontagio. La extera mondo povus sorgar su ipsa. Intertempe, esis foleso chagrenar , o pensar. La princulo furnisabis omna la instrumenti di plezuro. Esis arlekini, esis improvizisti, esis baleto-dansisti, esis muzikisti, esis beleso, esis vino. Omna ica, e sekureso, esis interne. Extere esis la "Reda Morto".

Esis proxim la fino di la kinesma o sisesma monato di lua retreto, e dum ke la kontagio regnis maxim furioze omnaloke, kande la Princulo Prospero gastigis sua mil amiki ye masko-balo di grandiozeso maxim ne-ordinara.

Esis voluptoza ceno, ta masko-balo. Ma komence me dicez pri la chambri en qui lo eventis. Oli esis sep – ensemblo imperiala. En multa palaci, tamen, tala ensembli konstitucas longa e rekta

perspektivajo, e la faldebla pordi retro-glitas preske an la muri ye amba lateri, tale ke la vido di la tota extenseso esas apene impedita. Hike la kazo esis tre diferanta, quale on povus expektar, pro la amo di la duko por lo baroka. La segmenti esis tale nereguloze dispozita, ke la vido inkluzis li apene plu kam unope. Esis abrupta turno ye singla duadek o triadek metri, e ye singla turno esis nova efekto. Ye dextre e sinistre, meze di singla muro, alta e streta gotika fenestro situesis an klozita koridoro qua sequis la sinui di la ensemblo. Ca fenestri esis vitralia, di qui la tinturo variis segun la preponderanta koloro di la ornivi di la chambro an qua ol situesis. Ta ye la estala extremajo esis ornizita en blua – ed intense blua esis olua fenestri. La duesma chambro esis purpura en olua ornivi e tapeti, e hike la kareli esis purpura. La triesma esis tote verda, e tale anke la fenestri. La quaresma esis moblizita e lumizita per oranjea – la kinesma esis blanka – la sisesma per violea. La sepesma segmento esis kovrita per nigra velura tapeti qui pendis omnube de la plafono ed an la muri, falante kun pezoza falduri adsur tapiso de la sama stofo e koloro. Ma unike en ca chambro la koloro di la fenestri faliis korespondar kun la ornivi. La kareli hike esis skarlata – profunde sangea. Nu en nula de la sep segmenti esis irga lampo o kandelabro, inter la abundo di orea ornivi qui jacis dispersate hike ed ibe, o pendante de la plafono. Esis nula lumo di irga sorto emananta de lampo o kandelo en la ensemblo de chambri. Ma en la koridori qui sequis la ensemblo stacis, opozita a singla fenestro, pezoza tripedo, portante korbo di fairo, qua projektis sua radii tra la tintita vitro, e tale dazlante lumizanta la chambro. E tale produktesis multeso de extravagema e fantastika aparaji. Ma en la westala o nigra chambro la efekto di la fairo-lumo qua fluis adsur la obskura pendaji tra la sango-tintita kareli, esis grandege hororinda, e produktis aspekto tante sovaja ye la mieni di ti qui eniris, tale ke poka de la asembluro esis suficante audacoza por irga-maniere facar pazo aden olua regiono.

En ica segmento anke stacis, an la westala muro, giganta horlojo ebena. Olua pendulo ocilis avane e retroe kun matida, pezoza, monotona sonego; e kande la minuto-manuo kompletigis la cirkuito di la vizajo, e la horo esis frapenda, venis ek la latuna pulmoni di la horlojo sono qua esis klara e lauta e profunda ed ecese muzikala; ma di tante partikulara noto ed emfazo ke, ye singla horo-fino, la muzikisti di la orkestro esis obligata pauzar en sua pleado, instantale, por askoltar la sono; e tale la valseri necese cesigis sua evolucioni; ed esis kurta perturbo di la tota gaya asembluro; e, dum ke la kloshi di la horlojo ankore sonis, on observis ke le maxim kap-lejera paleskas, e le plu evoza e kalma pozas sua manui super sua brovi, quale se en konfuza revo o medito. Ma kande la eki komplete cesabis, lejera ridado nemediate permeis la asembluro; la muzikisti regardis la una la altra e ridetis quale pro sua nervozeso e foleso, e susurante facis vovi, singlu a la altru, ke la sequanta sonado di la horlojo produktos en li nula simila emoco; e pose, pos la fino di sisadek minuti (qua kontenas tria-mil e sisa-cent sekundi

di la Tempo qua flugas) eventis plusa sonado di la horlojo, e lore esis la sama perturbo e trememeso e meditado kam antee.

Ma malgre co, esis gaya e splendida festo. La gusti di la duko esis partikulara. Il havis subtila okulo por kolori ed efekti. Il ignoris la politesi di efemera modi. Lua projeti esis audacoza e fairoza, e lua koncepti ardoris pro barbara brilo. Esis uli qui opinionus ke il esas dementa. Lua sequanti pensis ke il ne esas tala. Esis necesa audar e vidar e tushar il por esar *certa* ke il ne esas tala.

Il direktabis, granda-parte, la movebla ornivi di la sep chambri, okazione di ca granda festo; ed esis ilua guidanta gusto qua donabis karaktizo a la masko-festani. Esez certa ke oli esis groteska. Esis multa brileso e cintilifo e pikemeso e fantomeso; multo di quo esas depose vidita en *Hernani*. Esis arabeska figuri kun ne-adaptita membri ed equipuri. Esis delirema fantaziaji

quale ti quin la dementulo fasonas. Esis multo di lo bela, multo di lo debochema, multo di lo baroka, ulo di lo terorigiva, e ne poko di to quo forsan ecitabus repugneso. Adhike ed adibe en la sep chambri pazis, advere, multeso di sonji. Ed ici – la sonji – jiris en la cirkumaji, prenante koloro de la chambri, e produktante la impresuro ke la extravagema muziko di la muzikisti esas quale la eko di lia pazi. Ed itere, sonas la ebena horlojo qua stacis en la salono di la veluro. E lore, dum instanto, omno esas sen-mova, ed omno esas silencoza ecepte la voco di la horlojo. La sonji esas rigide frostigita dum ke li stacas. Ma la eki di la klosh-sonado velkas – oli duris nur instanto – e lejera, mi-amortisita ridado flotacante sequas li dum ke li departas. E nun itere la muziko divenas plu granda, e la sonji vivas, e li jiras adhike ed adibe sempre plu joyoze, prenante kolori de la multa tintita fenestri, tra qua fluas la radii de la tripedi. Ma a la chambro qua jacas maxim westale de la sep, esas nun nula de la maskiziti qui audacas venar; nam la nokto deskreskas; e fluas lumo plu reda tra la sango-kolorizita kareli; e la nigreso di la zibelina pendaji terorigas; ed a lu di qua la pedo tushas la zibelina tapiso, venas, de la proxima horlojo ebena, matida klosh-sonado plu solene emfazoza kam irga qua atingas *lia* oreli, di ti qui juas la plu fora gayesi di la altra segmenti.

Ma ca altra segmenti esis dense turbizita, ed en li febroze pulsis la kordio di vivo. E la festado vorticante duris, til ke fine komencis la sonado di nokto-mezo ye la horlojo. E pose la muziko cesis, quale me ja dicis; e la evolucioni di la valseri esis quietigata; ed esis deskomfortoza cesigo di omno quale antee. Ma nun esis dek-e-du stroki sonenda da la klosho di la horlojo; e tale eventis, forsan, ke plu multo de pensado reptis, kun plu multo de tempo, aden la meditadi di la pensemi inter ti qui festis. E tale anke eventis, forsan, ke ante ke la lasta eki di la lasta klosh-sono komplete sinkis aden silenco, esis multa individui en la turbo qui trovis liber-

tempo por koncieskar la prezenteso di maskita figuro qua antee fixigabis la atenco di nula aparta individuo. E la rumoro di ca nova prezenteso susureme difuzinte su, komencis pos ula tempo de la tota asembluro zumado, o murmuro, expresanta desaprobo e surprizeso – pose, fine, expresanta teroro, hororo, e repugneso.

En asembluro di fantomi, quale me jus piktis, on forsan supozus ke nula ordinara aparajo ecitus tala sensaciono. Advere, la masko-festala licenco di la nokto esis preske senlimita; ma la figuro en questiono ecesabis la ecesaji di Herod, ed irabis trans la limiti di mem la nedefinitiva deco di la princulo. Esas harmonii en la kordii di la maxim sen-suciemi qui ne esas tushenda sen emoco. Mem egarde la par-perditi, por qua egale vivo e morto esas joki, aferi existas pri qui nula joki esas facenda. La tota asembluro, advere, nun semblis profunde sentar ke en la kostumo e la su-teno di la stranjero nek esprito nek deco existas. La figuro esis alta e magra, e velizita de kapo til pedo en la vestari di la tombo. La masko qua celis la vizajo esis facita exakte por similesar rigida kadavro, tante ke la maxim sorgoza explorado mustis trovar desfacilaji deskovrante la trompo. E tamen, omno co forsan esabus tolerata, se ne aprobata, da la fola festani cirkume. Ma la komediistacho tante agabis asumar la tipo di la Reda Morto. Lua vestaro esis barbotita en *sango*; e lua larja brovo, kun omna la traiti di la vizajo, esis arozita kun la reda hororo.

Kande la okuli di la Princulo Prospero falis adsur ca fantomala imajo (qua kun lenta e solena movado, quale se por plu plene sustenar sua rolo, pazis adhike ad adibe inter la valsanti), on vidis il konvulsata, ye la unesma instanto, kun forta fremiso o di teroro o di repugneso; ma en la sequanta, lua brovo redeskis pro furio.

“Qua audacas?” il rauke postulis de la kortani qui stacis proxim il – “Qua audacas insultar ni per ca blasfemoza mokajo? Sizez il e desmaskizez il – por ke ni konocos ta quan ni mustos pendigar ye sunlevo de la remparo!”

Esis en la estala o blua chambro en qua stacis la Princulo Prospero dum ke il dicis ca vorti. Oli sonis en omna la sep chambri laute e klare – nam la princulo esis brava e robusta homo, e la muziko esis tacigita ye brandiso di ilua manuo.

Esis en la blua chambro ube stacis la princulo kun grupo di pala kortani ye sua flanko. Komence, dum ke il parolis, esis mikra precipito di ca grupo vers la intruzinto, ilqua, ye la instanto, anke esis apuda, e nun, per pazi lenta e pompoza, iris plu proxime a la parolanto. Ma pro ula sen-noma timo per qua la fola asumaji di la komediistacho inspirabis la tota partio, trovesis nulu qua produktis manuo por sizar il; tale

ke, ne-impedata, il pasis interne di un metro de la persono di la princulo; e dum ke la vasta asembluro, quale se per un impulso, kontraktesis de la centri di la chambri a la muri, il progresis sen interrupto, ma per la sama solena e mezurata pazo qua distingabis il de la komenco, tra la blua chambro a la purpura – tra la purpura a la verda – tra la verda a la oranjea – itere tra ica a la blanka – e mem de ibe a la violea, ante ke decidita movado esis facita por arestar il. Esis lore, tamen, ke la Princulo Prospero, frenezioza pro furio e pro la shamo di sua instantala deskurajo, precipitis su hastoze tra la sis chambri dum ke nulu sequis il pro mortiva teroro qua sizabis li omna. Il portis en la aero poniardo ektirita, e advenabis, en rapida impetueso, til un o du metri de la retretanta figuro, kande ilca, atinginte la extremajo di la velura segmento, subite turnis su e konfrontis sua persequanto. Esis akuta krio – e la poniardo falis brilanta adsur la zibelina tapiso, adsur qua, instantale pose, falis sternate en morto la Princulo Prospero. Pose, vokante la sovaja kurajo di desespero, turbo di la festani nemediate lansis su aden la nigra segmento, e, sizante la komediistacho, di qua la alta figuro stacis rekte e sen-mova en la ombro di la ebena horlojo, li anhelis pro ne-espresebla hororo, trovante la sepulto-tuko e kadavratra masko quin li manipulis kun tante violentoza impertinenteso, ne okupata da irga tushebla formo.

E nun esis agnoskata la prezenteso di la Reda Morto. Il venabis quale furtisto en la nokto. Ed unope falis la festani en la sango-rosoza hali di sua festado, e mortis singlu en la desesperoza posturo di sua falo. E la vivo di la ebena horlojo extingesis kun ta di la lasta di la gayi. E la flami di la tripedi expiris. E Tenebro e Dekado e la Reda Morto posedis senlimita dominacado super omno.

FINO